

**Załącznik nr 7 do SIWZ – znak sprawy: OR-IV.272.1.34.2013/
Załącznik do umowy nr ..... z dnia ..... 2013 r.
w sprawie zamówienia publicznego**

**Szczegółowy opis przedmiotu zamówienia (SOPZ)
na przeprowadzenie badania i opracowanie raportu „Badanie potencjałów i specjalizacji województwa
podkarpackiego”**

1. Uzasadnienie badania

W związku działaniami podjętymi w ramach współpracy Krajowego Obserwatorium Terytorialnego (KOT) z Regionalnymi Obserwatoriami Terytorialnymi (ROT), konieczne jest opracowanie raportu analitycznego, określającego potencjały i specjalizacje regionalne.

W tym celu przewiduje się przeprowadzenie badania i opracowanie raportu (zgodnie z metodologią przygotowaną przez KOT). Badanie pozwoli wskazać potencjały regionu oraz możliwości ich rozwoju w ramach określonej specjalizacji, a także odnieść je do planowanych działań inwestycyjnych w przyszłej perspektywie finansowej UE.

2. Cele badania

Celem głównym badania jest analiza potencjałów i trendów rozwojowych w zakresie zmian gospodarczych i społecznych w województwie podkarpackim oraz możliwości ich rozwoju w ramach wyznaczonych specjalizacji.

Uzupełniające cele poznawcze:

- identyfikacja kluczowych branż regionalnych
- identyfikacja mocnych stron (potencjałów) regionalnych;
- ustalenie głównych determinant i barier rozwojowych występujących w przedmiotowych obszarach wzrostu (potencjałach);
- przedstawienie prognoz rozwojowych danego obszaru w regionie, z uwzględnieniem zagrożeń i szans rozwojowych dla każdego obszaru w horyzoncie czasowym do 2020 roku
- dostarczenie obiektywnych i wyczerpujących informacji, niezbędnych funkcjonującym (jak również nowym) podmiotom w procesie planowania strategicznego i określaniu ich pozycji konkurencyjnej;
- wskazanie podmiotom sfery regulacji (w tym instytucjom rynku pracy, władzom lokalnym i regionalnym), poprzez identyfikację barier rozwojowych, kierunków działań zmierzających do ich ograniczenia;

3. Zakres tematyczny badania i problemy badawcze

Problem badawczy

Jakie są **mocne strony, czyli potencjały rozwoju regionalnego województwa** (definiowane jako **czynniki aktywne** - silnie oddziałujące na rozwój regionalny, **czynniki bierne lub uśpione** - oddziałujące pozytywnie dopiero po pojawieniu się określonych warunków oraz czynniki zmarnowane, których odtworzenie jest niemożliwe bez poniesienia ogromnych nakładów) i **czy kierunki specjalizacji regionalnej są z nimi zgodne?**

Przedmiot badania

Do identyfikacji obszaru badawczego wykorzystano technikę sześciu pytań „5Wplus1H”¹ R. Kiplinga pozwalającą na postawienie kluczowych pytań opisowych:

1. Co? 2. Gdzie? 3. Kto? 4. W jaki sposób? 5. Kiedy? 6. W jakim celu?

Zdefiniowano 6 pytań opisowych:

---

¹ Metoda R. Kiplinga zawiera zestaw 6 pytań wyzwających rozwiązanie problemu. Z uwagi na uniwersalność metody może ona być stosowana do rozwiązywania wielu problemów badawczych. Używanie pytań Kiplinga możliwe jest w dowolnym czasie lub gdy trzeba dostać dodatkowe bodźce. Pytania Kiplinga są skuteczne, ponieważ są one krótkie i bezpośrednie. Są one również w dużej mierze ogólne, i przez co mogą być stosowane w wielu różnych sytuacjach za: *The Kipling method (5W1H)* <http://creatingminds.org/tools/kipling.htm>.

1. „WHAT?” - Co badamy? Co jest przedmiotem badania?
Słowa klucze:
  - Potencjał regionalny
  - Obszary specjalizacji regionalnej
2. „WHERE?” Gdzie, (w jakich obszarach) występują potencjały?
Słowa klucze:
  - Sfera gospodarcza
  - Sfera społeczna
  - Sfera instytucjonalna
  - Sfera przestrzenno-terytorialna
  - Warunki naturalne i klimatyczne
3. „WHO?” - Kto może wspierać i budować potencjały?
Słowa klucze:
  - Mieszkańcy
  - Władze
  - Instytucje otoczenia biznesu
  - Podmioty gospodarcze
4. „HOW?” - W jaki sposób są wyznaczane, wspierane potencjały i określana specjalizacja regionu?
Słowa klucze:
  - Badania i opracowania regionalne
  - Dokumenty strategiczne i operacyjne na poziomie regionu
  - Zgodność kierunków finansowania z wynikami badań
5. „WHEN?” – Kiedy?
Słowa klucze:
  - Jaki jest okres finansowego wsparcia potencjałów i specjalizacji regionalnej?
  - Jakie warunki muszą zostać spełnione do uzyskania wsparcia?
  - Kiedy wyznaczono potencjały i specjalizacje regionu?
  - Od kiedy dany potencjał/specjalizacja występuje i ma znaczenie dla gospodarki regionu?
  - Od kiedy jest wspierany dany potencjał i specjalizacja?
6. „WHY?” -Jakie są efekty finansowania?
Słowa klucze:
  - W jaki sposób bada się rezultaty interwencji?

Wykonawca powinien dokonać oceny kompletności pytań i w oparciu o swoją wiedzę i doświadczenie dokonać jego ewentualnego rozszerzenia o dodatkowe problemy badawcze, użyteczne z punktu widzenia zrealizowania celów badania.

Wymiar terytorialny

Badanie powinno obejmować województwo podkarpackie (podregiony na poziomie NTS 3, NTS 4 powiaty o ile takie dane są ogólnodostępne).

Wymiar czasowy

Badanie będzie obejmowało zakres interwencji funduszy europejskich w okresie programowania 2004-2011 (2012 w zależności od dostępności danych) oraz kolejny okres programowania 2014-2020.

* Rokiem bazowym wykonywanych analiz statystycznych powinien być rok 2003.

Kryteria badawcze

W badaniu uwzględnione zostaną m. in. następujące kryteria:

1. Trafność/adekwatność

Jak specjalizacje i potencjały regionalne są wspierane?

2. Skuteczność

Czy procedury w zakresie wyboru, monitorowania i kontroli projektów (projekty realizowane przez samorządy (oraz projekty, które otrzymują dofinansowanie w regionie z programów operacyjnych oraz z regionalnego programu operacyjnego) są zgodne z celami strategicznymi? Skuteczność mierzona jest poprzez:

- **porównywalność** wyników uzyskanych dla poszczególnych regionów,
- **przydatność** dla procesu programowania rozwoju,
- **przejrzystość i spójność** rozumianą jako zgodność z powszechnie przyjętymi standardami informacyjnymi.

4. Operacjonalizacja pojęć

Potencjał regionalny

Potencjał można określić jako zespół różnych czynników będących w pozytywnej zależności i korelacji. Potencjał regionalny określać można w czterech wymiarach, jako: potencjał społeczny, gospodarczy, instytucjonalny i przestrzeni.² Niektórzy autorzy wyznaczają także potencjał przyrodniczo-kulturowy.

W ramach potencjału społecznego należy uwzględnić tendencje demograficzne, poziom wykształcenia i kwalifikacje siły roboczej, dochody mieszkańców, warunki życia, kapitał społeczny. W ramach badania kapitału społecznego uwzględnia się między innymi udział wydatków na cele charytatywne w ogóle wydatków, liczba krwiodawców na 10 tys. ludności, liczba członków stowarzyszeń (grup dobrowolnych), wskaźniki dysfunkcji (takie jak liczba obsługujących prawników na 10 tys. ludności, liczba przestępstw, rozwodów), liczba stowarzyszeń, frekwencja wyborcza, odsetek osób, które odpisały w zeznaniu podatkowym kwoty przeznaczone na darowizny, liczba związków sportowych).³

dział/wskaźnik	charakterystyka	źródło danych
Struktura ludności wg ekonomicznych grup wieku jako % ludności ogółem	Udział osób w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności	GUS
Przyrost naturalny na 1000 ludności	Liczba urodzeń pomniejszona o liczbę zgonów na 1000 ludności	GUS
Wskaźnik obciążenia demograficznego	Stosunek liczby osób w wieku, gdy są one nieaktywne lub bierne zawodowo, czyli w wieku nieprodukcyjnym (liczba dzieci w wieku 0-14 lat, liczba osób w wieku 60 lub 65 lat i więcej) do liczby osób będących w wieku produkcyjnym (liczba osób w wieku 15-59 lub 64 lata)	GUS
Saldo migracji	Różnica pomiędzy liczbą osób przyjeżdżających i wyjeżdżających	GUS
Wskaźnik wykształcenia	Struktura wykształcenia mieszkańców w wieku co najmniej 15 lat, w %	GUS
Kształcenie ustawiczne dorosłych lub osoby dorosłe uczestniczące w kształceniu i szkoleniu ogółem	Udział osób w wieku 25-64 lata uczących się i doksztalających się w ludności ogółem w tej samej grupie wieku	GUS
Wskaźnik jakości edukacji	Wyniki kształcenia określone średnią (lub medianą) wyników dla testu 6 klasy, gimnazjalnego i egzaminów maturalnych	Centralna Komisja Egzaminacyjna
Wskaźnik edukacji przedszkolnej	Odsetek dzieci w wieku 3-5 lat objętych edukacją przedszkolną	GUS
Wskaźnik liczby osób przypadających na 1 łóżko szpitalne	Określa dostęp do placówek ochrony zdrowia	GUS
Wskaźnik liczby ludności przypadającej na 1 lekarza	Określa dostępność do lekarzy	GUS
Wskaźnik liczby ludności na 1 miejsce w kinach stałych	Określa dostęp do instytucji kultury	GUS

² *Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego Polski Wschodniej do roku 2020*, Dokument przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 30 grudnia 2008 r., uchwała 278/08, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2008, s. 25-47

³ Por. K. Sierocińska, *Kapitał społeczny. Definiowanie, pomiar i typy*, Studia ekonomiczne nr 1 (LXVIII) 2011, str. 76 i nast.

Wskaźnik liczby ludności na 1 placówkę biblioteczną	Określa dostęp do instytucji kultury	GUS
Wskaźnik liczby woluminów w bibliotekach na 1000 mieszkańców	Wskaźnik określający dostępność i jakość infrastruktury kulturalno-edukacyjnej	GUS
Wskaźnik frekwencji wyborczej (wyborów samorządowych, prezydenckich, do Parlamentu Europejskiego, sejmiku, senatu)	Określa aktywność obywatelską, w %	GUS/PKW
Wskaźnik aktywnych organizacji NON-PROFIT	Liczba aktywnych organizacji NON-PROFIT (fundacje, organizacje pożytku publicznego, stowarzyszenia i organizacje społeczne) w przeliczeniu na 1000 ludności	GUS
Wskaźnik przestępstw stwierdzonych	Liczba przestępstw na 1000 ludności	GUS/WKPW
Ekonomiczny miernik jakości życia	Przeciętny miesięczny dochód do dyspozycji na 1 osobę w gospodarstwie domowym	GUS

Na potencjał gospodarczy składają się między innymi wartość produktu krajowego brutto na mieszkańca, produktywność i struktura sektora gospodarki, innowacyjność przedsiębiorstw, poziom zagranicznych inwestycji bezpośrednich, eksport.

dział/wskaźnik	Charakterystyka	źródło danych
PKB per capita	Wskaźnik PKB na 1 mieszkańca	GUS
PKB wg regionów	Wskaźnik określający udział danego regionu w tworzeniu PKB w kraju	GUS
Wskaźnik produktywności pracy	Wartość dodana brutto na jednego pracującego - Wartość produktów (wytworów i usług) wytworzona przez jednostki krajowe rynkowe i nierynkowe pomniejszona o zużycie pośrednie poniesione w związku z jej wytworzeniem (w zł)	GUS
Struktura sektorowa wartości dodanej brutto	Udział procentowy w całości PKB regionalnego	GUS
Nakłady na środki trwałe w przedsiębiorstwach	Wartość bezwzględna i dynamika	GUS
Wskaźnik spółek z udziałem kapitału zagranicznego	Podmioty gospodarcze z udziałem kapitału zagranicznego na 1000 mieszkańców	GUS
Wskaźnik przedsiębiorczości	Liczba podmiotów gospodarczych w systemie REGON na 10 tys. mieszkańców	GUS
Wskaźnik przeżywalności podmiotów gospodarczych	Różnica pomiędzy nowo zarejestrowanymi i wyrejestrowanymi podmiotami z rejestru REGON na 1000 podmiotów	GUS
Zatrudnienie według działów PKD	Dane prezentowane są wg BAEL, przeciętne w roku, wiek 15 lat i więcej. Badanie zatrudnienia (do wyznaczenia specjalizacji) działy PKD, gdzie zatrudnienie jest > 10% zasobów pracy w województwie	GUS
Stopa bezrobocia	Procentowy udział liczby bezrobotnych w liczbie ludności aktywnej zawodowo (tzn. pracującej i bezrobotnej). W przypadku BAEL i NSP 2002 definicja odnosi się do osób bezrobotnych (zgodnie z pojęciem - "Bezrobotni według BAEL i NSP 2002") i aktywnych zawodowo (będących sumą pracujących - zgodnie z pojęciem - "Pracujący według BAEL i NSP 2002. W przypadku bezrobocia rejestrowanego definicja odnosi się do osób bezrobotnych zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy (zgodnie z pojęciem - "Bezrobotni zarejestrowani") i aktywnych zawodowo będących sumą zarejestrowanych osób bezrobotnych i pracujących w jednostkach sektora publicznego	GUS, WUP

	i prywatnego. (Liczba pracujących nie uwzględnia osób odbywających czynną służbę wojskową oraz pracowników jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego.)	
Wskaźnik zawody deficytowe i nadwyżkowe	Stopa bezrobocia, wskaźnik intensywności nadwyżki (deficytu) zawodów. Jest to procentowy udział liczby zgłoszonych w danym zawodzie ofert pracy w liczbie zarejestrowanych w tym zawodzie bezrobotnych. Zawody o wskaźniku: $W < 0,9$ to zawody nadwyżkowe, $0,9 \leq W \leq 1,1$ to zawody zrównoważone (wykazujące równowagę na rynku pracy), $W > 1,1$ to zawody deficytowe Im wyższy wskaźnik, tym większe zapotrzebowanie na pracowników w danym zawodzie.	WUP
Nakłady na działalność innowacyjną	Wartość bezwzględna i ich dynamika (w relacji do liczby przedsiębiorstw) w podziale na przedsiębiorstwa przemysłowe i usługowe	GUS
Udział przedsiębiorstw w finansowaniu działalności badawczo-rozwojowej	Wydatki na badania i rozwój w PKB regionalnym. Udział nakładów (%) na działalność badawczo-rozwojową w PKB ponoszonych przez sektor przedsiębiorstw.	GUS
Liczba patentów na 1 mln ludności	Liczba patentów zarejestrowanych w urzędzie patentowym	GUS/Urząd Patentowy
Udział przedsiębiorstw wysokiej i średniowysokiej techniki	Udział przedsiębiorstw wysokiej i średniowysokiej techniki w ogóle przedsiębiorstw (na podstawie sekcji i działów PKD)	GUS
Wskaźnik poziomu komercjalizacji innowacji	Udział przychodów netto ze sprzedaży produktów innowacyjnych w przychodach netto ze sprzedaży wyrobów ogółem [Udział procentowy przychodów netto ze sprzedaży produktów (wyrobów i usług) nowych lub istotnie ulepszonych w przychodach netto ze sprzedaży ogółem. Wskaźnik ten stanowi ważną informację o wpływie innowacji produktowych na ogólną strukturę sprzedaży i poziom innowacyjności przedsiębiorstwa]	GUS
Udział produktów wysokiej i średniowysokiej techniki w produkcji sprzedanej w przemyśle (%)	Udział produktów wysokiej i średniowysokiej techniki w produkcji sprzedanej w przemyśle (%) (w przedsiębiorstwach sekcji "przetwórstwo przemysłowe", o liczbie pracujących powyżej 49 osób).	GUS
Klasy gospodarcze	% podmiotów deklarujących przynależność do klastrów (ewent. liczba zatrudnionych)	European Cluster Observatory

Trzecim wyróżnionym potencjałem jest **potencjał instytucjonalny** (poziom rozwoju szkolnictwa wyższego, działalność B+R, dostępność do Internetu, efektywność samorządów i instytucji otoczenia biznesu np. w pozyskaniu środków z Unii Europejskiej).

dział/wskaźnik	Charakterystyka	źródło danych
Struktura kierunków wydatkowania środków B+R	Nakłady na badania podstawowe, stosowane i prace rozwojowe	GUS
Liczba pracujących w sektorze B+R	Udział osób zatrudnionych w B+R w pracujących ogółem	GUS
Zasoby ludzkie w Nauce i Technice	Udział zasobów ludzkich dla nauki i techniki (HRSTC) w ogólnej liczbie ludności aktywnej zawodowo	GUS (Nauka i technika)
Specjalizacja naukowa	Na podstawie struktury zatrudnienia na uczelniach wyższych pracowników samodzielnych oraz z tytułem doktora	GUS
Udział nakładów na badania i	Nakłady na działalność badawczą i rozwojową (B+R)	GUS

rozwój w PKB	ceny bieżące – jest to suma nakładów poniesionych w danym roku na działalność badawczą i rozwojową przez wszystkie jednostki prowadzące tę działalność, niezależnie od źródła pochodzenia środków, wyrażona w % PKB.	
Studenci szkół wyższych na 10 tys. ludności	Ogółem i w wieku 19-24 lata	GUS
Absolwenci szkół wyższych na 10 tys. ludności	Ogółem i według kierunków	GUS
Sluchacze studiów podyplomowych i uczestnicy studiów doktoranckich na 10 tys. ludności	Ogółem	GUS
Wyposażenie gospodarstw domowych w niektóre przedmioty trwałego użytkowania w % ogółu gospodarstw domowych	a) komputer osobisty z dostępem do internetu, w %, b) komputer osobisty z szerokopasmowym dostępem do internetu, w %	GUS
Wykorzystanie technologii informacyjno-telekomunikacyjnych w przedsiębiorstwach	Przedsiębiorstwa wykorzystujące internet w kontaktach z administracją publiczną jako % wszystkich przedsiębiorstw	GUS
Instytucje otoczenia biznesu na 10 tys. mieszkańców	Fundacje, stowarzyszenia, organizacje, izby gospodarcze... w odniesieniu do liczby ludności	SOOIPP/badania własne

Potencjał przestrzeni (funkcje metropolitalne miast wojewódzkich, dostępność komunikacyjna, przestrzeń turystyczna i geopolityczna). Przykładowo:

dział/wskaźnik	Charakterystyka	źródło danych
Wskaźnik gęstości sieci dróg na 100 km ²	Drogi twarde w przeliczeniu do powierzchni	GUS
Wskaźnik urbanizacji	Odsetek ludności miejskiej w %	GUS
Wskaźnik salda przepływów	Wskaźnik salda przepływów = wskaźnik przyjazdów (liczba przyjeżdżających do pracy / liczba osób w wieku produkcyjnym * 1000) – wskaźnik wyjazdów (liczba wyjeżdżających do pracy / liczba osób w wieku produkcyjnym * 1000)	GUS
Miejsca noclegowe w turystyce	Liczba miejsc noclegowych na 1000 mieszkańców	GUS
Jakość bazy noclegowej	Liczba hoteli 3-5 gwiazdkowych	GUS
Działalność wystawiennicza	Liczba organizowanych wystaw, liczba zwiedzających wystawy w kraju na 1000 mieszkańców	GUS
Obszary funkcjonalne	Miejskie (metropolitalne), wiejskie, kształtowania potencjału rozwojowego, „problemowe”, itd. (zgodnie z KPZK)	

Potencjał przyrodniczo-kulturowy określić można jako walory przyrodnicze ukształtowane bez ingerencji człowieka (np. osobiwości flory i fauny, skałki i grupy skał, wąwozy, doliny i przełomy rzeczne etc.), utworzone przez człowieka (np. parki zabytkowe, muzea i zbiory przyrodnicze, ogrody botaniczne oraz inne takie jak punkty widokowe, parki Narodowe, parki krajobrazowe)⁴ oraz dziedzictwo kulturowe regionu. Za dziedzictwo to uważamy wytwory i czynności danej społeczności, należące do kategorii kultury symbolicznej, mające wyjątkową powszechną wartość szczególnie dla danej społeczności – dającą poczucie identyfikacji oraz budującą więzi. Przykładowo:

dział/wskaźnik	Charakterystyka	źródło danych
Obszary chronione - powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona	Obszary prawnie chronione w ha do powierzchni regionu w ha *100%	GUS
Lesistość w %	Stosunek powierzchni leśnej do powierzchni ogółem	GUS
Domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice	Liczba obiektów na 1000 mieszkańców	GUS

⁴ T. Lijewski, B. Mikułowski, J. Wyrzykowski, *Geografia turystyki Polski*, PWE, Warszawa 2002, s. 92.

Członkowie zespołów artystycznych	Liczba członków zespołów artystycznych na 1000 mieszkańców	GUS
Zwiedzający muzea i oddziały	Liczba zwiedzających muzea i ich oddziały na 1000 mieszkańców	GUS

Specjalizacja regionów a smart specialization

Do pomiaru specjalizacji regionalnej wykorzystywane są **porównania struktury gospodarczej danego regionu do przeciętnej struktury gospodarczej pozostałych regionów**, określenie **poziomu aktywności zawodowej ludności w poszczególnych funkcjach regionów w odniesieniu do przeciętnej w kraju**, obliczenia **wskaźnika lokalizacji** ze zmienną: zatrudnienie w sektorze, dochody czy wartość dodana oraz obliczanie **nadwyżki pracowników w sektorze**.

Ideks Krugmana	jest obliczany na podstawie porównania struktury gospodarczej danego regionu do przeciętnej struktury gospodarczej pozostałych regionów (gdzie j jest indeksem regionu, U_i jest udziałem sektora i w działalności w regionie j, a u_i jest udziałem i-tego sektora w działalności ogółem dla Polski.)	GUS
Wskaźnik specjalizacji Florence'a (pracujących)	określa funkcję dominującą regionu (Wskaźnik ten prezentuje poziom aktywności zawodowej ludności w poszczególnych funkcjach regionów w odniesieniu do przeciętnej w kraju. Pozwala to wyodrębnić nie tylko funkcje wyspecjalizowane regionu, ale również poziom tej specjalizacji. Dla działalności o charakterze egzogenicznym wartości współczynników są wyższe od jedności.	GUS
Wskaźnik lokalizacji (Location Quotient)	Prowadzenie obliczeń wskaźnika lokalizacji jest często używaną techniką do identyfikacji regionalnych skupień i stanowi dobrą podstawę do badania klastrów. W celu przeprowadzenia analizy wskaźnikowej posługiwać się można różnymi odmianami wskaźnika lokalizacji, który stanowi praktyczne narzędzie stosowane w badaniach koncentracji działalności na danym obszarze w odniesieniu do obszarów referencyjnych. Najczęściej stosowaną zmienną jest zatrudnienie w sektorze. Konstrukcja wskaźnika pozwala również na prowadzenie analizy uwzględniając na przykład dochody czy wartość dodaną. (Zatrudnienie w branży : całkowitego zatrudnienia w powiecie)> 1,3 (wartości zatrudnienia w branży : całkowitego zatrudnienia)kraju	GUS
Wskaźnik specjalizacji lokalnej W_{SL} na podst. indeksu Florence'a	$WLS = (Z_iM : ZM) - (Z_iK : ZK)$ Z_iM – zatrudnienie w działalności „i” na badanym obszarze, ZM – zatrudnienie ogółem na badanym obszarze, Z_iK – zatrudnienie w działalności „i” w kraju (lub regionie), ZK – zatrudnienie ogółem w kraju (lub regionie).	GUS

Wskaźnik nadwyżki pracowników (W_{NP}),	$W_{NP} = Z_i M (ZM \times (Z_i K: ZK))$ $Z_i M$ – zatrudnienie w działalności „i” na badanym obszarze, ZM – zatrudnienie ogółem na badanym obszarze, $Z_i K$ – zatrudnienie w działalności „i” w kraju (lub regionie), ZK – zatrudnienie ogółem w kraju (lub regionie). Stanowi on różnicę pomiędzy aktualnym zatrudnieniem w danej działalności w badanym obszarze a iloczynem utworzonym przez całkowite zatrudnienie na tym obszarze i udział zatrudnienia bazowego (krajowego lub regionalnego) w rozważanej kategorii.	GUS
---	---	-----

5. Struktura Raportu

Wprowadzenie

Rozdział 1

Metodologia badań

- 1.1. Metody badawcze
- 1.2 Techniki badawcze
- 1.3 Zakres badania

Rozdział 2

Uwarunkowania potencjałów regionalnych - studia przypadków.

- 2.1 Potencjały regionalne oparte o uwarunkowania demograficzno-społeczne
- 2.2. Potencjały regionalne oparte o uwarunkowania przyrodniczo -kulturowe
- 2.3 Potencjały regionalne oparte o uwarunkowania gospodarcze.
- 2.4. Potencjały regionalne oparte o uwarunkowania przestrzenne.
- 2.5. Potencjały regionalne oparte o uwarunkowania instytucjonalne

Rozdział 3

Analizy stanu zastanego i studia prospektywne potencjałów regionalnych

- 3.1 Analiza SWOT województwa w kontekście jego potencjałów
- 3.2. Określenie przyszłych potencjałów regionalnych (możliwych do zaistnienia dopiero po pojawieniu się pewnych warunków)
- 3.3 Określenie potencjałów „zmarnowanych” (możliwych do zaistnienia dopiero po poniesieniu ogromnych nakładów)

Rozdział 4

Komplementarność wsparcia z potencjałami regionalnymi

- 4.1 Analiza dokumentów strategicznych szczebla regionalnego w zakresie wyznaczania potencjałów
- 4.2 Wsparcie potencjałów regionalnych w ramach regionalnego programu operacyjnego oraz innych programów strategicznych szczebla regionalnego
- 4.3 Określenie zgodności działań podejmowanych w regionie z wyznaczonymi potencjałami.

Rozdział 5

Determinanty specjalizacji regionalnej

- 5.1 Gospodarcze determinanty specjalizacji regionalnej w ujęciu kontekstów decyzji strategicznych oraz potencjałów regionu
- 5.2 Społeczne determinanty specjalizacji regionalnej w ujęciu kontekstów decyzji strategicznych oraz potencjałów regionu
- 5.3 Przestrzenne determinanty specjalizacji regionalnej w ujęciu kontekstów decyzji strategicznych oraz potencjałów regionu
- 5.4 Przyrodniczo-kulturowe determinanty specjalizacji regionalnej w ujęciu kontekstów decyzji strategicznych oraz potencjałów regionu
- 5.5. Instytucjonalne determinanty specjalizacji regionalnej w ujęciu kontekstów decyzji strategicznych oraz potencjałów regionu

Rozdział 6

Rodzaje specjalizacji

- 6.1 Specjalizacja regionalna – obecne branże kluczowe
- 6.2 Specjalizacja regionalna – startery gospodarcze (przyszłe branże kluczowe)

6.3. Specjalizacje inteligentne – branże uznawane w regionie za innowacyjne i konkurencyjne

Rozdział 7

Komplementarność wsparcia ze specjalizacjami regionalnymi

7.1 Analiza dokumentów strategicznych szczebla regionalnego w zakresie wyznaczania specjalizacji

7.2 Wsparcie specjalizacji regionalnej w ramach regionalnego programu operacyjnego oraz innych programów strategicznych szczebla regionalnego

7.3 Określenie zgodności działań podejmowanych w regionie z wyznaczonymi specjalizacjami.

Rozdział 8

Wnioski i rekomendacje

8.1 Ocena najistotniejszych wyzwań przed jakimi stoi region, w kontekście priorytetów polityki rozwoju w trakcie okresu programowania polityki spójności 2014-2020. Wnioski w zakresie wzmocnienia zidentyfikowanych potencjałów regionalnych i specjalizacji regionalnej

8.2 Wnioski w zakresie wzmocnienia zidentyfikowanych przyszłych potencjałów regionalnych i możliwej specjalizacji regionalnej, w tym wskazanie obszarów strategicznej interwencji, dla zidentyfikowanych potencjałów regionalnych oraz wyznaczonych specjalizacji

8.3 Rekomendacje dotyczące wzmocnienia zidentyfikowanych obecnych i możliwych potencjałów regionalnych

* W raporcie powinien zostać zachowany czytelny podział na potencjały i specjalizacje regionalne (dotyczy to m.in. rozdz. 4 i 7).

6. Metodologia i sposób realizacji badania

W ramach **analizy potencjałów i specjalizacji** województwa podkarpackiego proponuje się zastosowanie przedstawionych poniżej metod i technik badawczych.

Wśród przewidzianych w badaniu metod badawczych znajdują się:

1. Analiza SWOT
2. Metoda scenariuszowa stosowana do wyznaczenia przyszłych trendów specjalizacji,
3. Metody statystyczne – analiza specjalizacji regionalnej,

W celu wykorzystania tych metod proponuje się zastosowanie następujących rodzaj technik badawczych:

1. Desk research (DR),
2. Indywidualne wywiady pogłębione (IDI/ITI),
3. Zogniskowane wywiady grupowe (FGI).

Taka kompozycja poszczególnych technik badawczych pozwoli na przeprowadzenie całościowych analiz. Za każdym razem wyniki badań *desk research* stanowiąc będą podstawę dalszych prac i służyć jako baza do stosowania kolejnych technik badawczych. Indywidualne wywiady pogłębione i zogniskowane wywiady grupowe pozwolą na doprecyzowanie wyciągniętych na etapie badań *desk research* wniosków oraz pogłębienie wiedzy na danym temat.

W przypadku **badania potencjałów regionalnych**, szczególnie ważne, w kontekście osiągnięcia celów badania, będą metody:

1. Metoda analizy SWOT stosowana do określenia potencjałów regionalnych,
2. Metoda scenariuszowa stosowana do wyznaczenia przyszłych potencjałów.

Metoda scenariuszowa – metoda ta powinna być kontynuacją analizy prowadzonej metodą **analizy SWOT**. Scenariusze przyszłości powinny uwzględniać wariantowość zachowań w różnych warunkach otoczenia:

Scenariusz optymistyczny - zakładając najbardziej korzystne zmiany w otoczeniu.

Scenariusz pesymistyczny - tworzą te trendy i procesy, które będą miały negatywny wpływ.

Scenariusz najbardziej prawdopodobny - taki, w którym zakładamy trendy zmian w otoczeniu, których wystąpienie charakteryzuje się największym prawdopodobieństwem.

Desk research (DR)

Analiza danych ze źródeł wtórnych: literatura, gotowe opracowania, przegląd dotychczas zrealizowanych badań, przegląd statystyk GUS i innych źródeł, danych statystycznych

W ramach desk research badaniu poddane zostaną dokumenty strategiczne, w oparciu, o które prowadzona jest polityka rozwoju:

1. Strategia Rozwoju Województwa Podkarpackiego na lata 2007-2020 oraz projekt Strategii Rozwoju Województwa Podkarpackiego na lata 2007-2020. Aktualizacja na lata 2013-2020, a także ekspertyzy wykonane w ramach aktualizacji Strategii rozwoju województwa podkarpackiego na lata 2013-2020.
2. Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego na lata 2007-2013 oraz projekt RPO na lata 2014-2020
3. Kontrakty Regionalne
4. Regionalna Strategia Innowacji Województwa Podkarpackiego na lata 2005-2013 oraz Aktualizacja Regionalnej Strategii Innowacji Województwa na lata 2005-2013, a także ekspertyzy wykonane w ramach projektu systemowego pn. *Wzmocnienie instytucjonalnego systemu wdrażania Regionalnej Strategii Innowacji w latach 2007-2013 w województwie podkarpackim*.
5. Inne regionalne dokumenty strategiczne

Dodatkowo badaniami desk research objęte zostaną także dostępne opracowania regionalne oceniające dotychczasowe osiągnięcia regionu w zakresie tworzenia „inteligentnych specjalizacji” oraz określania potencjałów rozwoju.

Indywidualne wywiady pogłębione (IDI/ITI) jako rozszerzenie badań.

Indywidualne wywiady pogłębione (IDI) - (ang. *Individual in-Depth Interviews*) stanowią jedną z bardziej popularnych metod badań jakościowych, polegającą na wnikliwej rozmowie z respondentem, której celem jest dotarcie do informacji oraz poszerzenie wiedzy związanej z tematem badania. W trakcie wywiadu indywidualnego zadawane są pytania badawcze o charakterze eksploracyjnym, podejmowane są próby wyjaśniania zjawisk, motywacji, postaw, zachowań.

Pogłębione wywiady indywidualne będą źródłem istotnych informacji i opinii, a także pozwolą na poznanie zdania osób kluczowych w poszczególnych obszarach badawczych. Stanowiąc będą cenny materiał badawczy do pracy nad rekomendacjami.

Badania przeprowadzone metodą IDI będą składały się z następujących etapów: skonstruowanie próby, na której będzie przeprowadzane badanie, przeszkolenie osób prowadzących wywiady, przygotowanie i dopracowanie scenariusza spotkania, przeprowadzenie wywiadów. Zastosowanie metody IDI zapewnia względnie duże możliwości przeprowadzania wywiadów z grupą osób, które z uwagi na pełnione funkcje są trudnodostępne. Waga i złożoność problemu oraz pozycja respondentów wykluczają zastosowanie w tej części badań narzędzi ilościowych. W celu obniżenia kosztów przeprowadzenia badania do badań podmiotów w odległych lokalizacjach zostanie wykorzystana metoda polegająca na przeprowadzeniu pogłębionych wywiadów telefonicznych (ITI) - (ang. *Individual Telephone Interview*).

Zogniskowane wywiady grupowe (FGI) jako rozszerzenie badań.

Tabela

Metody i techniki stosowane w badaniu

Spis treści	Metody/techniki realizacji
Wprowadzenie	
Rozdział 1	
Metodologia badań	
1.1. Metody badawcze	Desk research
1.2 Techniki badawcze	
1.3 Zakres badania	
Rozdział 2	
Uwarunkowania potencjałów regionalnych	
2.1 Potencjały regionalne oparte o uwarunkowania demograficzne	Desk research
2.2.Potencjały regionalne oparte o uwarunkowania przyrodniczo-kulturowe	
2.3 Potencjały regionalne oparte o uwarunkowania gospodarcze.	
2.4. Potencjały regionalne oparte o uwarunkowania przestrzenne.	

Rozdział 3	
Analizy stanu zastanego i studia prospektywne potencjałów regionalnych	
3.1 Analiza SWOT regionów w kontekście ich potencjałów	Desk research Analiza SWOT
3.2. Określenie przyszłych potencjałów regionalnych (możliwych do zaistnienia dopiero po pojawieniu się pewnych warunków)	Desk research Metoda scenariuszowa IDI* FGI*
3.3 Określenie potencjałów „zmarnowanych” (możliwych do zaistnienia dopiero po poniesieniu ogromnych nakładów)	Desk research IDI* FGI*
Rozdział 4	
Komplementarność wsparcia z potencjałami regionalnymi	
4.1 Analiza dokumentów strategicznych szczebla regionalnego w zakresie wyznaczania potencjałów	Desk research
4.2 Wsparcie potencjałów regionalnych w ramach regionalnego programu operacyjnego oraz innych programów strategicznych szczebla regionalnego	Desk research
4.3 Określenie zgodności działań podejmowanych w regionie z wyznaczonymi potencjałami.	Desk research
Rozdział 5	
Determinanty specjalizacji regionalnej	
5.1 Gospodarcze determinanty specjalizacji regionalnej w ujęciu kontekstów decyzji strategicznych oraz potencjałów regionu	Desk research
5.2 Społeczne determinanty specjalizacji regionalnej w ujęciu kontekstów decyzji strategicznych oraz potencjałów regionu	Desk research
5.3 Przestrzenne determinanty specjalizacji regionalnej w ujęciu kontekstów decyzji strategicznych oraz potencjałów regionu	Desk research
5.4 Przyrodniczo-kulturowe determinanty specjalizacji regionalnej w ujęciu kontekstów decyzji strategicznych oraz potencjałów regionu	Desk research
Rozdział 6	
Rodzaje specjalizacji	
6.1 Specjalizacja regionalna – obecne branże kluczowe	Desk research Metody statystyczne
6.2 Specjalizacja regionalna – startery gospodarcze (przyszłe branże kluczowe)	Desk research Metoda scenariuszowa IDI (min 5 wywiadów) FGI (min 3 grupy)
6.3. Specjalizacje inteligentne – branże uznawane w regionie za innowacyjne i konkurencyjne	Desk research Metoda scenariuszowa IDI (min 5 wywiadów) FGI (min 3 grupy)
Rozdział 7	
Komplementarność wsparcia ze specjalizacjami regionalnymi	
7.1 Analiza dokumentów strategicznych szczebla regionalnego w zakresie wyznaczania specjalizacji	Desk research
7.2 Wsparcie specjalizacji regionalnej w ramach regionalnych programów operacyjnych oraz innych programów strategicznych szczebla regionalnego	Desk research
7.3 Określenie zgodności działań podejmowanych w regionach z wyznaczonymi specjalizacjami.	Desk research
Rozdział 8	
Wnioski i rekomendacje	

8.1 Ocena najistotniejszych wyzwań przed jakimi stoi region, w kontekście priorytetów polityki rozwoju w trakcie okresu programowania polityki spójności 2014-2020. Wnioski w zakresie wzmocnienia zidentyfikowanych potencjałów regionalnych i specjalizacji regionalnej	
8.2 Wnioski w zakresie wzmocnienia zidentyfikowanych przyszłych potencjałów regionalnych i możliwej specjalizacji regionalnej	IDI* FGI*
8.3 Rekomendacje dotyczące wzmocnienia zidentyfikowanych obecnych i możliwych potencjałów regionalnych	IDI* FGI*

*opcjonalne techniki

Proces badawczy i stosowane narzędzia muszą być dobrane przez Wykonawcę w sposób gwarantujący możliwie wysoką skuteczność i użyteczność zarówno na poziomie zbierania danych jak również analiz i wnioskowania. Spektrum zastosowanych metod ilościowych i jakościowych powinno gwarantować osiągnięcie zarówno trafności jak i rzetelności w analizie i interpretacji.

7.Sposób prezentacji wyników badania

Efektem końcowym prac będzie przygotowanie właściwego raportu sporządzonego w języku polskim. Wykonawca dostarczy raporty w wersji elektronicznej (na płycie CD) oraz papierowej.

W ramach prac powinny być przygotowane:

- Wstępny raport końcowy
- Raport skrócony – przedstawienie wyników, zestawienie tabelaryczne, wnioski – do 50 stron (materiał dla osób poszukujących informacji skonsolidowanej), (word, PDF)
- Raport pełny – opracowanie główne, dokumentacja sposobu badań, grupa badawcza, wyniki w różnych zestawieniach, wnioski, prognozy (materiał dla osób poszukujących informacji źródłowej, pełnej). (word, PDF)
- Prezentacja multimedialna raportu końcowego w terminie oraz miejscu uzgodnionym z zamawiającym. (power point, PDF)
- Dane statystyczne zebrane podczas realizacji badania w formie tabelarycznej xls, wykresy i mapy w edytowalnej wersji wraz z danymi źródłowymi xls.(możliwość wykorzystania i modyfikacji w przyszłości przez zamawiającego).

8. Harmonogram realizacji badania

Badanie zostanie zrealizowane w ciągu **12 tygodni** licząc od dnia podpisania umowy.

- projekt raportu w formie elektronicznej zostanie przekazany Zamawiającemu w ciągu **9 tygodni** od podpisania umowy (w tym czasie odbędzie się spotkanie konsultacyjne, podczas którego Wykonawca przedstawi efekty prowadzonych prac a Zamawiający będzie mógł się do nich odnieść i zgłosić ewentualne uwagi, czy wskazać wady w wykonaniu/wykonywaniu zamówienia)
- w terminie **1 tygodnia** od otrzymania projektu raportu Zamawiający zgłosi swoje uwagi do jego treści lub wskaże wady w wykonaniu/wykonywaniu zamówienia – Wykonawca zobowiązany jest odnieść się do zgłoszonych uwag lub wskazanych wad,
- ostateczna wersja raportu zostanie przekazana Zamawiającemu w formie papierowej i elektronicznej w ciągu **1 tygodnia** od dnia otrzymania uwag od Zamawiającego/ wskazania wad,
- Zamawiający zobowiązany jest przyjąć przedmiot zamówienia w terminie **1 tygodnia** od jego otrzymania. W tym czasie Zamawiający może zgłosić uwagi, które Wykonawca jest zobowiązany uwzględnić.